

**Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кримінологія

ОП «ПРАВО»

Шифр за ОП	Назва	Тип	Рівень вищої освіти	Період вивчення		Кількість кредитів	Вид підсумкового контролю
				Рік, коли пропонується вивчення	Семестр		
ВНД-17	Кримінологія	Вибіркова навчальна дисципліна	Перший (бакалаврський)	3	6	5	Диференційований залік

Мова навчання: українська.

Форми здобуття освіти: очна, заочна.

Види навчальних занять: лекції, семінарські заняття, консультація.

Методи навчання: словесні (лекція, пояснення, бесіда, дискусія); пояснювально-демонстраційні методи (презентації, схеми, кримінологічні моделі, статистичні матеріали); метод проблемного викладання; практичні методи; кейс-метод (аналіз кримінологічних ситуацій та криміногенних факторів); моделювання професійних і конфліктних ситуацій; аналіз кримінологічних явищ, причин та умов злочинності; дослідницькі методи; порівняльно-правовий та аналітичний методи; інтерактивні методи (дискусії, дебати, полеміка, робота в групах, тренінгові вправи); методи візуалізації, систематизації та узагальнення інформації; аналіз кримінального, кримінального процесуального, кримінально-виконавчого законодавства та судової практики; використання інформаційно-комунікаційних технологій, електронних баз даних, кримінологічної статистики та мультимедійних засобів навчання відповідно до видів навчальних занять.

Оцінювання: поточне, підсумкове.

Мета викладання навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти системи знань про закономірності злочинності, її причини та умови, особу правопорушника, механізми запобігання кримінальним правопорушенням, а також набуття практичних навичок кримінологічного аналізу, оцінки криміногенних факторів і застосування кримінологічних підходів у професійній діяльності відповідно до законодавства України та сучасних наукових підходів.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК02	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК03	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК04	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК07	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК09	Здатність працювати в команді.
ЗК12	Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК14	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК10	Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
СК13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.
СК16	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН03	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
ПРН07	Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.
ПРН09	Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій
ПРН11	Мати базові навички риторики.
ПРН17	Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.
ПРН19	Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Засоби діагностики успішності навчання: усне опитування та участь у дискусіях на семінарських заняттях; тестування; виконання практичних і кейсових завдань (аналіз кримінологічних ситуацій, причин та умов злочинності); аналіз кримінального, кримінального процесуального та кримінально-виконавчого законодавства, судової практики та кримінологічної статистики; оцінювання індивідуальних завдань; моделювання професійних і криміногенних ситуацій; підготовка аналітичних, дослідницьких і практико-орієнтованих робіт; оцінювання участі у групових формах роботи, дебатах і навчальних дискусіях; письмові роботи (розв'язання ситуаційних завдань, підготовка кримінологічних висновків, аналітичних матеріалів і профілактичних рекомендацій у сфері запобігання кримінальним правопорушенням); питання для поточного та підсумкового контролю, оцінювання результатів неформальної освіти в порядку, визначеному Положенням про порядок визнання результатів навчання набутих у неформальній/інформальній освіті; підсумковий контроль у формі диференційованого заліку, що передбачає комплексну перевірку рівня досягнення програмних результатів навчання.

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. Поняття, предмет, система та методологія кримінології

Поняття кримінології як науки та навчальної дисципліни. Предмет кримінології. Система кримінології. Методологічні засади кримінологічних досліджень. Місце кримінології у системі юридичних наук. Зв'язок кримінології з кримінальним правом, кримінальним процесом, криміналістикою, соціологією, психологією та іншими науками. Основні етапи розвитку кримінології. Сучасні напрями кримінологічної науки.

Тема 2. Злочинність як соціально-правове явище

Поняття злочинності та її основні ознаки. Кількісні та якісні показники злочинності. Структура, рівень, динаміка та географія злочинності. Латентна злочинність. Соціальні наслідки злочинності. Сучасний стан злочинності в Україні. Основні тенденції розвитку злочинності в умовах воєнного стану, цифровізації та соціальних трансформацій.

Тема 3. Причини та умови злочинності

Поняття причин та умов злочинності. Криміногенні фактори та їх класифікація. Соціально-економічні, політичні, психологічні, культурні та правові чинники злочинності. Механізм злочинної поведінки. Віктимологічні аспекти злочинності. Проблеми девіантної та делінквентної поведінки. Сучасні підходи до пояснення причин злочинності.

Тема 4. Особа правопорушника

Поняття особи правопорушника у кримінології. Соціально-демографічні, морально-психологічні та правові характеристики правопорушника. Типологія та класифікація правопорушників. Психологічні особливості злочинної поведінки. Роль мікросередовища у формуванні особи правопорушника. Кримінологічне значення рецидиву.

Тема 5. Віктимологія та жертва кримінального правопорушення

Поняття віктимології та її місце у системі кримінології. Поняття жертви кримінального правопорушення. Віктимна поведінка та віктимність. Типологія жертв кримінальних правопорушень. Причини та умови віктимізації. Віктимологічна профілактика. Захист прав потерпілих відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів.

Тема 6. Кримінологічне прогнозування та планування запобігання злочинності

Поняття та значення кримінологічного прогнозування. Методи кримінологічного прогнозування. Кримінологічне планування. Державна політика у сфері запобігання злочинності. Загальносоціальне, спеціально-кримінологічне та індивідуальне запобігання кримінальним правопорушенням. Система суб'єктів профілактичної діяльності.

Тема 7. Кримінологічна характеристика окремих видів злочинності

Насильницька злочинність. Корислива та корисливо-насильницька злочинність. Організована злочинність. Корупційна злочинність. Рецидивна злочинність. Економічна злочинність. Кіберзлочинність та інформаційна злочинність. Особливості сучасних форм транснаціональної злочинності.

Тема 8. Ювенальна та гендерна кримінологія

Поняття та особливості злочинності неповнолітніх і жіночої злочинності. Причини та умови делінквентної поведінки дітей та підлітків. Соціально-психологічні, економічні та сімейні чинники формування жіночої злочинності. Вплив сім'ї, освітнього середовища, соціального оточення та кризових явищ на формування протиправної поведінки. Особливості особи неповнолітнього та жінки-правопорушниці. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх та жінок. Ювенальна превенція. Віктимологічні аспекти домашнього насильства, експлуатації та гендерно зумовленої злочинності. Міжнародні стандарти захисту прав дитини та забезпечення гендерної рівності у сфері кримінальної юстиції.

Тема 9. Міжнародне співробітництво у сфері протидії злочинності

Міжнародні стандарти у сфері запобігання злочинності. Діяльність Організації Об'єднаних Націй, Інтерполу, Європолу та інших міжнародних організацій. Транснаціональна злочинність. Міжнародне співробітництво у сфері боротьби з тероризмом, торгівлею людьми, кіберзлочинністю та корупцією. Адаптація кримінологічних підходів до європейських стандартів.

Тема 10. Сучасні проблеми та перспективи розвитку кримінології

Цифровізація та нові виклики кримінології. Штучний інтелект і кримінологічний аналіз. Кримінологічні аспекти інформаційної безпеки. Вплив воєнних конфліктів на стан злочинності. Психологічні та соціальні наслідки кризових явищ. Сучасні тенденції розвитку кримінологічної науки та практики в Україні і світі.

Неформальна освіта (онлайн-курси та платформи)

У межах самостійної роботи здобувачам рекомендується проходження онлайн-курсів на міжнародних освітніх платформах з метою розширення професійних компетентностей.

Рекомендовані платформи:

- edX (HKUx: 'True' Crime? Developing Critical Thinking Skills Through Criminology: <https://www.edx.org/learn/social-sciences/the-university-of-hong-kong-true-crime-developing-critical-thinking-skills-through-criminology>; Justicia Restaurativa: las víctimas como pieza central de un nuevo modelo de Justicia: <https://www.edx.org/learn/justice/universidad-carlos-iii-de-madrid-justicia-restaurativa-las-victimas-como-pieza-central-de-un-nuevo-modelo-de-justicia>);
- Coursera (Understanding Violence: <https://www.coursera.org/learn/violence>; Famine as Genocide: The Holodomor in Ukraine: <https://www.coursera.org/learn/holodomor>);

- Prometheus (Як протидіяти сексуальному насильству, пов'язаному з війною, та професійно надавати допомогу постраждалим: керівництво для фахівців та фахівчинь: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/professional-guide-war-sexual-violence-response/>);
- Alison (Best Criminology Courses: https://alison.com/tag/criminology?utm_source=chatgpt.com);
- OpenLearn (Introduction to critical criminology: <https://www.open.edu/openlearn/society-politics-law/introduction-critical-criminology/content-section-0?active-tab=description-tab>; Critical criminology and the social sciences: <https://www.open.edu/openlearn/society-politics-law/critical-criminology-and-the-social-sciences/content-section-0?active-tab=description-tab>; Criminology beyond crime: <https://www.open.edu/openlearn/society-politics-law/criminology-beyond-crime/content-section-0?active-tab=description-tab>).

Опрацювання зазначених онлайн-курсів не є обов'язковим і здійснюється за власною ініціативою здобувача як форма неформальної освіти. Так само не є обов'язковими саме ці курси та можуть бути пройдені інші тематичні курси, тренінги тощо.

Порядок зарахування результатів неформальної освіти:

Результати проходження онлайн-курсів можуть бути зараховані як складова самостійної роботи за зверненням здобувача освіти в порядку, визначеному Положенням про порядок визнання результатів навчання набутих у неформальній/інформальній освіті (<https://nam.kyiv.ua/files/pdf/polozhennia-pro-neformalnu-ta-informalnu-osvitu.pdf>).

Максимальна кількість балів – до 10 балів у межах самостійної роботи.

Методи навчання на лекціях: словесні (лекція, пояснення, бесіда); пояснювально-демонстраційні (презентації, ілюстрації, демонстрації); метод проблемного викладання; методи візуалізації (кримінологічні схеми, таблиці, статистичні дані, моделі криміногенних ситуацій); аналіз кримінального, кримінального процесуального та кримінально-виконавчого законодавства, кримінологічної статистики і судової практики; інтерактивні методи; використання інформаційно-комунікаційних технологій (мультимедійні, дистанційні, веб-орієнтовані засоби навчання).

Методи навчання на семінарських заняттях: словесні (дискусія, співбесіда, дебати); пояснювально-демонстраційні; практичні (виконання практичних завдань, аналіз кримінологічних ситуацій, оцінка криміногенних факторів); кейс-метод (аналіз і вирішення кримінологічних ситуацій та проблем запобігання злочинності); моделювання професійних і криміногенних ситуацій; тренінгові методи; пошуковий і дослідницький методи; інтерактивні методи (робота в групах, полеміка, обговорення); аналіз судової практики, кримінологічної статистики та правових позицій судів; використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Методи оцінювання: усне та письмове опитування; тестування; виконання практичних і кейсових завдань; аналіз кримінального, кримінального процесуального та кримінально-виконавчого законодавства, кримінологічної статистики і судової практики; оцінювання участі у дискусіях, моделюванні криміногенних ситуацій і групових формах роботи; перевірка індивідуальних, творчих і аналітичних завдань; письмові роботи (розв'язання ситуаційних завдань, підготовка кримінологічних висновків, аналітичних матеріалів і рекомендацій щодо запобігання кримінальним правопорушенням), контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти); самостійна робота, неформальна освіта (онлайн-курси та платформи) тощо; для підсумкового контролю: підсумкове оцінювання у формі тестування та/або письмової роботи з практичними завданнями.

Засоби діагностики результатів навчання. Поточний контроль може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою. Підсумковий контроль передбачає проведення диференційованого заліку.

Порядок оцінювання результатів навчання:

Оцінювання здійснюється за 100 бальною шкалою.

Поточний контроль та самостійна робота = 60 балів.

Підсумковий контроль = 40 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60											Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	Самостійна робота		
5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	10 балів	40 балів	100 балів

Для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50 балів	10 балів	40 балів	100 балів

Рекомендована література:

1. Веселовська Н.О. Детермінанти, які впливають на втягнення неповнолітніх дівчат у протиправну діяльність. Часопис Київського університету права. 2021. № 3. С. 249-253. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/issue/view/84/№3-2021>
2. Веселовська Н.О. Кримінологічна характеристика та запобігання втягненню неповнолітніх у протиправну діяльність: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / НАУ, МАУП. Київ, 2021. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0421U103238>
3. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>
4. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
5. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
6. Кримінологія: підручник / за заг. ред. В.В. Чернея, О.М. Джужі. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 612 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_pravo/Kryminolohiya-Cherney.pdf
7. Кримінологія: навч.-метод. посіб. (2-ге вид., перероб.) / Л.І. Аркуша, В.М. Дрьомін, С.В. Стародубов та ін. Одеса: Бондаренко М.О., 2023. 98 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/24893>
8. Кримінологія: підручник / [А.М. Бабенко, О.Ю. Бусол, О.М. Костенко та ін.]; за заг. ред. Ю.В. Нікітіна, С.Ф. Денисова, Є.Л. Стрельцова. 2-ге вид., перероб. і допов. Х.: Право, 2018. 416 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_pravo/Kryminolohiya.pdf
9. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2402-14>
10. Сизоненко А.С. Особливості визначення ознак ювенальної злочинності. Право і суспільство. 2021. № 6. С. 284-290. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.6.41>
11. Шуп'яна М. Ю. Кримінологічна характеристика корупційної злочинності : поняття та ознаки. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матер. XXVI звітної наук.-практ. конф. (Львів, 6-7 лютого 2020 р.). Ч. 2. Львів: Юрид. фак-т ЛНУ ім. І. Франка, 2020. С. 168-171.
12. Veselov M., Merdov S., Veselovska N. et al. Effectiveness of Special Juvenile Crime Prevention Programmes. Pakistan Journal of Criminology. 2024. Vol. 16(03). pp. 991–1006. DOI: <https://doi.org/10.62271/pjc.16.3.991.1006>
13. Veselovska N., Sieriebriak S., Petkov V. et al. Crime prevention in special (free) economic zones. Cuestiones Politicas. 2023. Vol. 41(77). pp. 369–389. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4177.25>

Викладач: Веселовська Наталія Олександрівна, кандидат юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету.

Гарант освітньої програми:

Козакова Ірина Віталіївна

кандидат юридичних наук, доцент